

Forfatter: Oehlenschläger, Adam

Titel: Udrag fra Poetiske Skrifter IV

Citation: Oehlenschläger, Adam: "Poetiske Skrifter IV", i Oehlenschläger, Adam: *Poetiske Skrifter IV*, udg. af H. TOPSØE-JENSEN, 1926-1930, s. XXI. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-oehl04val-shoot-idm140153725192112/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter IV

les Navn. Om Digtets hurtige Popularitet vidner allerede et Par fyndige Vers af Jens Steen Schemsted († 1698) i hans »Pigernes Dyds og Laster-Spejl»:

Hun kvæder med Behag Hr. Axel Thordsens Vise,
Hr. Eskild véd hun højt for hans Bestand at prise.
Men Sortebroder Knud bandsætter hun af Harm,
Fordi Hr. Axel ej fik Valborg i sin Arm.

Holberg stiklede gentagne Gange til Visen (den hører til Peder Paars' Yndlingslektur), Wadskier har i et Bryllupsdigt fra 1742 sympatisk reproduceret Scenen, hvor den lille Valborg leger med Æble og Blomme. Men først Førromantiken indførte Axel og Valborg i den rigtige »fine« Litteratur. 1775 fremkaldte en Prisæskning i Norske Selskab P. H. Frimans følelsesfulde Romance, der dog vidner om et ægte Digtersind, og en tør Heriode i Popes Maner af Jomfru Dortha Biehl (»Brev fra Valborg Immersdotter til hendes Veninde«). Ogsaa Dramatikere lod sig friste; Rahbek kæmpede tre Aar forgæves med Stoffet; fra P. A. Heibergs Ungdom findes i Manuskript en Førsteakt, som ikke er uden Værdi; bemærkelsesværdigt er det, at Visens Hagen her som hos Oehlenschläger identificeres med Hakon Herdebred, og at Kampen mod Erling Skakke er Baggrund for Handlingen. Ganske værdiløst er det tredje dramatiske forsøg, Jonas Reins stivbenede og kedsommelige Dyds og Humanitetstragedie »Hagen og Axel« (1786).

Oehlenschläger har til sin nye Tragedie benyttet Franskmændenes klassiske Skema med Overholdelse af ialtfald to af de berømte tre Enheder: Tidens og Stedets. Handlingen varer akkurat et Døgn, og Scenen er uforandret gennem alle fem Akter den mæg-

tige Domkirke. Men han har i Kompositionen bevareret den germanske Forkærlighed for broget Afveksling i Situationerne og for ydre Scenevirkninger som Optog, Slag paa Scenen m. m.

Denne strenge Koncentration om Tid og Sted har naturligt medført Ændringer i Handlingen i Sammenligning med Visen hos Syv; Ændringer, der er begrundede i Forskellen mellem dramatisk og episk Digtning. Oehlenschläger har beholdt Fortællingens Højdepunkter: Valborg, der læser Axels Frierbrev; det store Oprin, hvor Kirken skiller de elskende; Afskeden imellem dem. Og med kyndig Omtanke har han overalt tilpasset Stoffet til den nye Form. Aldersforskellen mellem Axel og Valborg mindskes — i Visen er hun kun et lille Barn, da han drager udenlands. En Pilgrim, som Axel i Visen træffer i Velskland, giver Oehlenschläger Idéen til Forklædningen. Digteren adskiller og udnytter dernæst med Virkning de to afgørende Hindringer for Brylluppet, som i Visen nævnes i Flæng. Han lader Axel opnaa Pavens Dispensation for det kødelige Slægtskab; dobbelt rammer Slaget saa, da Brudeparret standses med Nyheden om, at de tillige er Daabsøskende for Gud. I Visen er de to trolovede indkaldt til at møde for Kapitlet og er altsaa forberedt paa den Skæbne, som venter dem. I Tragedien overlever Kongen Axel, der har ofret sit Liv for at redde hans; i Visen beder Kongen døende Axel om at hævne ham; Axel lyder Befalingen, men falder kort Tid efter med 18 Saar i Brystet. Ny er ogsaa Valborgs Død; Visen ender med, at hun giver sig i Kloster.

Digteren har dernæst tidsfæstet sit Stof, placcret

XXII